

ОДЗИВИ ЧИТАЛАЦА

Инжињерски потпуковник **ЈОСИП МИТРОВИЋ**

„ТАКТИЧКО ЗАПРЕЧАВАЊЕ У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА“

Организација инжињерског обезбеђења и начин извршења појединих инжињерских задатака у условима непријатељског дејства нуклеарним наоружањем свакако ће претрпети извесне измене, али о њиховој врсти и обиму постоје различита мишљења. У чланку под горњим насловом¹⁾ говори се о изменама које треба извршити у досадашњем начину запречавања минско-експлозивним средствима, с обзиром на промене у борбеном поретку и начину дејства до којих ће доћи у новим условима. Због важности покренутих питања и значаја њиховог правилног решења за успех одбране сматрамо да ова питања треба продубити, тим пре што се не бисмо могли у потпуности сложити са неким гледиштима која је писац изнео.

Пошто је претходно констатовано да је однос између средстава употребљених за стално и оних за покретно запречавање износио досада 10 : 1, писац каже:

„Однос између средстава која ће се употребити за благовремено (стално) запречавање и оних за покретно промениће се у корист покретног и могао би ићи до 1 : 1, тј. да количина средстава предвиђених за покретно запречавање одговара количини употребљеној за благовремену израду минских поља“ (стр. 41, последњи став).

Слажемо се да је потребно да се промени досадашњи однос у средствима за запречавање у корист покретног запречавања, али при одређивању нових норми сматрамо да би требало полазити како од потреба, тако и од могућности.

Поред разлога које наводи писац (повећана ширина и дубина борбеног поретка, знатно већи међупростори итд.), покретно запречавање у новим условима (са садашњим минско-експлозивним средствима) добиће већи значај и због тога што садашње мине, употребљене за стално запречавање, не би биле довољно отпорне према дејству нуклеарне експлозије. Тако, на пример, ваздушна експлозија номиналне атомске бомбе на висини од 600 м изазвала би експлозију свих противтенковских мина у пречнику од око 1.600—1.700 м, а противпешадиских и даље, што би начинило огромну бресту у минским пољима браниоца, за чије би затварање биле потребне довољне количине средстава за покретно запречавање.

¹⁾ Потпуковник Стјепан Шћетарић, *Тактичко запречавање у савременим условима*, „Војно дело“ бр. 7—8/56.

А сад да видимо какве могућности постоје за извођење покретног запречавања у оквиру једне пешадиске дивизије. Познато је да један пионирски вод у улози ПОЗ-а може на једној линији сусрета поставити 60—120 пт мина. Пошто ће се пионири користити и за извршавање других важних и обимних задатака, то би се за покретно запречавање у дивизији могао користити највише један пионирски батаљон (под условом да је дивизија ојачана једним пионирским батаљоном), а из пуковских пионирских чета по два пионирска вода, што би укупно износило 15 пионирских водова. Они би могли поставити свега (15×120) 1.800 пт мина, а ако бисмо сваки вод снабдели два пута већом количином мина него што он може одједном поставити, то би износило 3.600 пт мина. Овом количином мина може се поставити 3.600 м непрекидних минских поља, а пошто се у оваквим случајевима обично постављају мања минска поља са међупросторима, то сматрамо да би ова количина могла да задовољи потребе запречавања одбранбене зоне под новим условима. Ако бисмо узели да пешадиска дивизија располаже са 20.000 пт мина, онда би се на основу горњег прорачуна за покретно запречавање употребило 18%. Пошто се мине за покретно запречавање и заштиту КМ узимају од мина које су предвиђене за држање у резерви, то је очигледно да ће убудуће бити потребно задржати у резерви већи проценат запречних средстава него досада (20—25%). Према томе, однос између средстава употребљених за стално и оних за покретно запречавање у оквиру дивизије могао би бити 5 : 1.

Ако би се, према примеру који наводи писац, од 20.000 пт мина у оквиру једне дивизије за покретно запречавање употребило 10.000 мина, то би њихово постављање изискивало 40 пионирских водова (или преко 4 пионирска батаљона), којима дивизија свакако неће моћи да располаже. Ово би важило под претпоставком да ће се искључиво пионири употребити за извршење покретног запречавања. Очигледно је да би се коришћењем машина за постављање минских поља број пионирских јединица знатно смањио, али је још увек неизвесно да ли би се са њима, и у ком обиму, могло вршити покретно запречавање. На сваки начин, погодне машине за постављање минских поља у великој мери би утицале на организацију запречавања, јер би повећавале брзину постављања минских поља и смањивале број људства потребног за овај задатак.²⁾

ПОЗ-ове би требало распоређивати у ширем рејону него досада и упућивати их по деловима (водовима) на линију сусрета. А да ово не би негативно утицало на брзину извршења задатка, требало би организовати солидну везу унутар ПОЗ-а и брижљиво извести све припремне радове.

²⁾ Од машина за постављање минских поља још је привлачнија идеја о извођењу покретног запречавања бацањем мина из авиона. Овде се претпоставља да мине буду такве конструкције да се после извесног времена аутоматски онеспособљавају за дејство, да не би ометале маневре сопственим јединицама. Још нема података колико се успело у реализовању ове идеје.

Поред ПОЗ-ова, покретно запречавање могу вршити и пионири из резерве, с тим што их у току борбе треба распоређивати по групама (четама или водовима) на важним правцима и иза рејона који (на основу извршене процене) могу бити нападнути нуклеарним наоружањем, и у близини њиховог распореда припремити довољне количине мина (које могу бити делом и на камионима).

Разматрајући количину пт мина за покретно запречавање, писац каже:

„Према томе, у оквиру дивизије требало би образовати најмање два ПОЗ-а, од којих би сваки имао по 12—13 камиона“ (стр. 44, први став).

У вези са овим намеће се питање: да ли ће заиста бити потребно формирати два ПОЗ-а у пешадиској дивизији? Сматрамо да за тим нема нарочите потребе, сем у изузетним случајевима (на пример, код одбране у планини, на веома широким фронтovima или ако не постоје рокадне комуникације које би повезивале поједине правце и сл.). Ако је ПОЗ у припремном периоду раздвојен на два дела, и ако је предвиђено да се оба дела употребе на истим правцима, онда, по нашем мишљењу, то не би требало сматрати као два ПОЗ-а, јер је тада потребно да оба буду под једном командом. Наравно, у овом случају се претпоставља постојање комуникација којима би ПОЗ могао маневровати са једног на други правац. Једино ако се дејство ПОЗ-а планира на два или више одвојених праваца, могло би се говорити о постојању два или више ПОЗ-ова. Према томе, у оквиру дивизије било би целисходније да постоји један ПОЗ, чије би се дејство планирало на више праваца кад год то земљишни услови дозвољавају, јер би то олакшавало командовање и омогућавало његово боље искоришћење.

При разматрању питања потребне количине запречних средстава (стр. 43, трећи став) писац је узео за пример једну пешадиску дивизију која располаже са 20.000 пт мина. Пошто је овај број узет, свакако, произвољно, јер је познато да количина мина зависи у првом реду од тенкопроходности земљишта, сматрамо да би разматрање било очигледније ако би се заснивало на разматрању количине мина која је потребна за запречавање 1 км фронта. У условима дејства класичним наоружањем сматрало се да би за дивизију било довољно 2.000 противтенковских мина (птм) и 4.000 противпешадиских нагазних мина (ппм/н) на 1 км тенкопроходног земљишта, рачунајући целу дубину дивизиске одбранбене зоне. Но, пошто ће растреситост борбеног поретка при одбрани у условима употребе нуклеарног наоружања изазвати повећање ширине и дубине одбранбене зоне дивизије, то ће се самим тим повећати и површина, а у првом реду дубина минских поља, односно дубина зоне запречавања. Због тога је очигледно да ће се и досадашња количина запречних средстава морати повећати. Пре доношења закључка о потребној количини пт мина у новим условима потребно је решити питање запречавања међупростора (а с тим у вези одредити и бројни однос између количине мина које треба поставити испред поседнутих делова положаја и оних у међупросто-

рима), као и запречавања дубине појединих положаја. На ово последње утицаће свакако укупна дубина положаја, а пре свега удаљење једног рова од другог. Тако, док је досада други ров био удаљен од првог 150—250 м, а трећи од другог 600—800 м, сада ће то удаљење бити веће и, према неким гледиштима, износиће: између првог и другог рова 500 м, а између другог и трећег до 1.500 м. И док су се досада пт мине ретко постављале између првог и другог рова (већ само пред трећим ровом), сада ће се појавити потреба и за њиховим постављањем испред другог рова, што ће свакако утицати на укупно повећање количине мина. Кад овоме додамо и потребу за запречавањем повећаних међупростора, онда ће потреба за повећањем количине мина бити још очигледнија. С обзиром на ово можемо закључити да би уместо досадашњих 2.000 птм на 1 км фронта убудуће требало узимати око 3.000—4.000 птм на 1 км фронта у одбраненој зони дивизије (на тенкопроходном земљишту).

Што се тиче бројног односа између количина мина које би требало поставити у међупросторима и оних на поседнутим деловима положаја (чворовима одбране), сматрамо да ће нормално бити употребљена већа количина мина за запречавање чворова одбране него међупростора, те да би тај однос убудуће могао да буде од 2,5 : 0,5 до 2 : 1 у корист запречавања на поседнутим деловима фронта.

Разматрајући одбрану дивизије у условима дејства нуклеарним оружјем, писац усваја концепцију нарастања отпора по дубини и констатује потребу мењања досадашњег односа количине запречних средстава потребних за запречавање појединих положаја у дубини одбране, и каже:

„Тај би однос могао да буде: за први положај око 20%, за други око 30% и за трећи око 50% (рачунајући предњи крај и дубину сваког положаја)“ (стр. 43, трећи став).

Однос који писац предлаже, отприлике, обрнут је онеме који је досада важио. Међутим, полазећи од тога да ће, и при организацији одбране у новим условима, пешадиска дивизија на маневарском земљишту поседати и организовати за одбрану три положаја у додељеној зони (с тим што ће се повећати ширина и дубина одбранбене зоне и отстојања између појединих положаја), очигледно је да ће један од њих бити уређен као главни, са циљем да се на њему нанесу што већи губици нападачу и сломи његов напад. Досада је то обично био први положај, док су други и трећи имали, између осталог, задатак да спрече или локализују непријатељски продор у дубину одбране и послуже као ослонци за противнападе. Ако би други положај био организован као главни, онда би се непријатељски напад лomio на првом и другом положају. Дакле, бранилац у сваком случају има циљ да најпре ослаби нападача, а затим да га и сам нападне. Према томе, његово активно дејство по времену и простору, у условима употребе класичног оружја, следовало је тек пошто је нападача претходним дејствима ослабио, а, изгледа да нема разлога да

се друкчије поступа и у будућности. Али, пошто ће, због ширих фронтава и већих међупростора, при одбрани у новим условима нападач бити више у могућности да се пробије кроз браниочев борбени поредак, потребно је да бранилац у дубини свога распореда може слободно маневровати и да своје резерве или друге ешелоне може лако прикупити за извршење противнапада. А пошто нападачев борбени поредак по извршеном продору неће бити компактан, то ће бранилац бити у могућности да га туче ако правилно искористи своја активна дејства.

Према томе, може се поставити питање: на коме положају треба употребити највише запречних средстава, да ли тамо где треба да се сломи напад или у захвату положаја који служе као ослонци за маневар резерви (других ешелона)? Изгледа нам да је неприхватљиво пишчево гледиште по коме највише запречних средстава треба поставити на трећем положају, пошто одређивање бројног односа мина које треба употребити на појединим положајима зависи од тога где ће бити организован главни положај, јер ће се, у сваком случају, за главни положај ангажовати највише средстава.

Сада се поставља питање: да ли досадашњи однос мина по положајима у оквиру пешадиске дивизије (у појасу обезбеђења 10—15%, испред предњег краја главног положаја 30—40%, у дубини пуковских рејона заједно са међуположајем 15%, на резервном положају 10—15%, у резерви, за ПОЗ, ПТР, и КМ до 15%) треба мењати у новим условима? Видели смо већ да бисмо за покретно запречавање (при количини средстава у оквиру дивизије коју је писац претпоставио) у најповољнијем случају могли узети око 18% и да би, према томе, за ПОЗ, резерву и КМ требало узети око 25% средстава или 10% више него досада. Ово би повећање могло ићи на рачун смањења средстава предвиђених за употребу у дубини пуковског рејона одбране (тј. на међуположају) и на резервном положају, где бисмо се могли задовољити и са 10%, док би остали проценти могли остати непромењени.

При разматрању количине мина које ће се употребити за запречавање појединих положаја (стр. 43, трећи став) писац рачуна густину мина на 1 км² површине дивизиске зоне. Међутим, досадашњи прорачун количине мина, који се заснивао на одређивању густине мина на 1 км фронта на тенкопроходном земљишту, давао је реалну слику и довољно конкретне податке за рад, те би га требало задржати и у новим условима.

Најзад, при разматрању запречавања у новим условима сматрамо да би било корисно размотрити целисходност примене и осталих врста вештачких препрека (бодљикава жица, пт ровови, засеке, ескарпе и др.) у условима дејства нуклеарним оружјем. Вредност ових препрека у новим условима такође се мери, у првом реду, степеном њихове отпорности према дејствима нуклеарног оружја. Према

познатим подацима, експлозија номиналне (20 КТ) атомске бомбе на висини од 600 м врло мало или нимало не наноси штете препрекама израђеним од земље (ПТ ровови, ескарпе, контраескарпе), те би на маневарском земљишту, кад год постоји могућност, требало много више користити овакве препреке него досада. Но, за њихову израду требало би у првом реду користити машине (или експлозив при изради ПТ ровова), јер ће људство пешадиских јединица најчешће бити заузето на изради заклона за ватрено дејство и своју заштиту. Препреке од бодљикаве жице на кољу релативно су отпорне према ударном дејству атомске експлозије, али би, свакако, било целисходније постављати ниске жичане препреке (као на пример „Брунове спирале“) које би и после атомске експлозије остале добра противпешадиска препрека. Засеке од дрвета такође би се могле примењивати, само би их требало постављати нешто даље од првог рова, пошто топлотним дејством атомске експлозије могу бити запаљене, мада би и тада претстављале извесну препреку нападачу.
